

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Z današnjim 12. listom smo končali prvo polletje, in uljudno prosimo one spoštovane naročnike, kateri so se samo za pol leta naročili, da kmalu naročnino za drugo polletje pošljejo.

Kako je potrebno odgojiti sadje- in vinorejcev.

(Ant. Ogulin.)

Vino- in sadjereja ste v vseh deželah, katerih podnebje je za to ugodno, nevsahljivi vir blagostanja kmeta in radi tega tudi važno vprašanje za Dolenjce. Ako smo pa odkritosrčni, moramo sebi v sramoto priznati, da je naša vinoreja v obče na prav nizki stopinji in o sadjereji se skoraj ne da govoriti — in vendar je naše podnebje za obojno rejo kaj vgodno.

Da se sadje- in vinoreja na primerno stopnjo povzdignete, je neizogibno, da se odgojijo ljudje, kateri bodo razumeli, trtje in sadno drevje saditi in gleštati. Izšolanih sadjerejcev na Dolenjskem sploh nimamo, in kar pod kapo „gornika“ („bancerleta“) tiči, je le sposobno, vsako umno vinorejo zatreti, ker ti možje se v svoji prevzvišeni učenosti drže preveč starega kopita in se vsaki novi vpeljavi z vsemi štirimi upirajo.

Ker se je priklatlila k nam trtna uš, je neobhodno potrebno, da se naši vinogradi čisto prenové, in gotovo ne bo nikdo dvomil, da moramo o tej priliki popolnoma umno vinorejo stvariti.

Trda koža starih gornikov se pač ne bo dala vstrojiti, zatoraj moramo gledati, da dobimo novih — za to podučenih.

Mladenči, kateri naj bi se v sadje- in vinorejce odgojili, morejo se od svojih kmetij le v pozni jeseni in po zimi ločiti. Na to važno reč se moramo ozirati. Zato naj bi se napravili v kmetijski šoli v Grmu zimski tečaji, kakoršni so na deželni učilnici St. Mihelski v Tirolah in nekterih družih šolah.

V tej zadevi imejmo pred očmi tudi še to, da deželni cestni zakon velevala, ob cestah drevje saditi.

Kdor je imel priliko opazovati leta 1851 do 1854. od bivšega okrajnega glavarja gosp. Derbiča ob cestah okraja Črnomeljkega in Metliškega posajene drevesa, ktere je pa deloma pokončalo zanemarjenje, deloma otročja porednost; — pa je videl tudi krasna drevesa ob cestah in po polji na Spodnjem Avstrijskem, Češkem in v Nemčiji, in če je gledal izvrstno, na tem drevju dozorjeno sadje pri svetovni razstavi, ta mi bode gotovo priznal, da je to le tam mogoče, kjer so dobro izučeni sadjerejci; in da bo sadenje drevja tudi pri nas znaten vir dohodkov, kakor je v prej navedenih deželah.

Prav malo bodočih vino- in sadjerejcev pa bo imelo denarja, da bi plačevali hrano in stanovanje v šoli, izvzemši nektare, koje bodo morebiti podpirali izobraženi veleposestniki.

Dokler se ljudstvo ne bode očitvidno prepričalo, da je gospodarstvo bodoče učilnice vzgledno, bode od deželnih občin skoraj malo podpore pričakovati. A hočemo poskusiti vendar le. Dotle pa bi bilo neopustljivo, da se napravijo ustanove iz deželnih pripomočkov, za kar bi se morala najti primerna sredstva, — ne da bi se posestva dotaknili; — vže dosedaj obstoječih ali pa morebiti še povečanih dokladah od zavžitega žganja.

Nekteri mladeniči ne bi mogli obiskovati poduka, ker nimajo novcev, da plačajo stroške za preskrbovanje v učilnici. Imajo pa taki dovolj pridelkov in bi se na ta način preskrbeli, kakor pogostoma dijaki, in tako bilo bi obiskovanje šole pomnoženo, če bi se tudi izvanredni sprejemali.

Ko bi se plačujočim učencem in vnanimj za delo, ki bi ga storili v učilnici vsaj po 20 kr. na dan povrnilo, kakor v sadjerejskim učilišči Dr. Luke v Reutlingu na Württemberškem, bi se obiskovanje šole zdatno olajšalo.

Slednjič bilo bi prav prilično, da se vsaj v prvih letih od obiskovalcev ne bi zahtevalo, da znajo brati in pisati, ker te vednosti niso še toliko razširjene, in je mnogo prav sposobnih ljudi, ktere bi se dalo brez teh vednosti za dobre vino- in sadjerejce odgojiti.

Zopet o zavodu za gluhaneme na Kranjskem.

Lansko leto smo uže govorili, da je potreben zavod za gluhaneme na Kranjskem. Kakošne naloge rešeni bili bi pa stariši, bratje, žlahta, občina, ako bi se jim mladi gluhanemi — otroci odvzeli in djali v poseben zavod, kjer bi si pridobili polagoma toliko duševnih in telesnih zmožnostij, da bi pozneje vstopili kot rabljivi in koristni udje človeške družbe v življenje. Težavnejši je z nešolanimi gluhanemi občeovati, ker je njih izreja napačna in nenaravna; imajo vsled tega slabe lastnosti nad seboj, kakor trmoglavost, hudo jezo itd. Število gluhanemih na Kranjskem pa ni majhno; po izkazu sl. deželne vlade jih je nad 400. Veliko od njih jih je uže odraslih, dá starih, vendar nad polovico še mladih, ki bi se mogli še rokodelstva naučiti.

Da se pa more zavod za gluhaneme vstanoviti, zato je treba mnogo denarjev. Kakor izvemo iz slovenskih časopisov, ste do sedaj dve večji ustanovi temu preblagemu namenu namenjeni, namreč ena ranjcega ribniškega dekana Holzapfelna v sedanjem znesku 182.100 goldinarjev, in druga Wolfova v znesku 35.363 gold.; vkup tedaj 217.463 gold. Lep denar to, vendar za tak zavod, ako se hoče sam vzdrževati, in ako ima tudi precejšnje število štípendij za gluhaneme otroke revnih starišev, premajhen. Poslopje samo veljalo bi jako veliko. Treba je več šolskih sob, sobe za različna dela, za šivanje, za rokodelstva in za druge potrebe. Tak zavod namenjen je za oba spola. Za dekleta morajo biti prostori, kjer stanujejo, kjer delajo; za dečke zopet posebej. Vrh tega treba stanovanja za vodjo, za posle itd. Tako poslopje mora vsaj toli obsežno biti, da ima v njem 50 deklic in 50 dečkov dovolj prostora. Zraven poslopja mora se tudi velik vrt razprostirati.

Ako se tak zavod zida, mora vsaj velikost in obširnost tako imeti, kakoršno ima zavod za gluhaneme v Gorici. Ni mi sicer znano, koliko je ondajšni zavod veljal, vendar gotovo zelo nad 100.000 goldinarjev.

Stem postavljen je še le temelj. Treba je plačati vodji zavoda, jednega ali dva učitelja in morda celo učiteljico. Za njimi pridejo stroški za posle. Ti tudi precej veljajo. Glavna stvar pa je precejšnje število štípendij za revne gluhaneme. Tega je tako potreba, kakor ribi vode. Koliko bi ostalo gluhanemih, ki bi revčki brez izgoje in omike ostali, in ne bili deležni najblažje ustanove, ker ne bi zamogli hrane in stanovanja plačevati!

Iz tega vidimo, da bi bilo pač prekoriščno, ako bi se na Kranjskem iz rodoljubov in veljakov osnoval poseben odbor, čegar naloga naj bi bila, dobrovoljno deželno loterijo osnovati,

koje dobiček bi bil namenjen v podporo temu zavodu.*) Tako loterijo podpirali naj bi vsi prebivalci naše ožje domovine s tem, da bi pridno kupovali srečke. Brez dvojbe bil bi uspeh jako vgođen.

Našim g. državnim poslancem pak polagamo na srca, naj se na pravem mestu oglašé za državo podporo. Še vsaka kronovina, kjer imajo zavod za gluhaneme, dobila je precejšno podporo, tudi Kranjskej ne bi se smela odreči.

Vrh tega imamo denarni zavod na Kranjskem, ki je ravno po kranjskih žuljih obogatel. Gotovo bi se njemu spodobilo, da bi nekoliko globokeje v žep posegnil in kak stotisočak za ta najblažji namen žrtvoval. Menim sl. kranjsko hranilnico.

Pri tem moramo še skrb izreči, da bi se sl. deželni odbor kranjski pravočasno s spretnimi in slovenskega jezika večšimi učiteljskimi močmi priskrbel. Na njih bode največ ležeče, ali bode Kranjska dežela, oziroma gluhanemi toliko koristi imeli, kolikor velikih žrtev bode zato treba.

(Dostavek vredništva). Naša misel je ta, da bode dežela prej ali slej ta zavod v življenje obudila. Nekaj slovenskih učiteljev naj bi se šlo učiti na Dunaj, da bodo potlej na tej šoli učili. Prosili naj bi deželo podpore in sl. vlado dovoljenja in odpusta.

Beseda o zavarovanji življenja.

Upam, da ustrezem bralcem „Dol. Novic“, ako nekoliko spregovorim o zavarovanji življenja pri zavarovalnih zavodih za življenje, posebno zato, ker dandanes v najmanjšo vas in do posameznih posestnikov dohajajo vsakojaki taki agenti, ter občinstvo na vse mogoče vabljive načine vabijo, naj si zavarujejo življenje pri zavodih, kateri so jih poslali. Kaj lepo jim popisujejo, kolik dobiček prinaša zavarovanje pri tem. Kako bogata je njih družba in tako dalje brez konca in kraja, tako da je človek nazadnje ves omamljen in se zavaruje morebiti za visoko svoto. Posledice niso vselej tako vesele, kakor so jih ti agenti naslikali, tudi ne, kakor so jih zavarovanci želeli. Kajti le preveč je treba plačati in kdor tega ne zmore, zgubi v mnogih slučajih vse vplačane deleže, kar pa ni kaj veselo, ker taka svota je včasih velika.

Da bi se ljudje ognili takim neprilikam, pri tem bili pa vendar tega sedaj navadnega denarnega pripomočka deležni, bodi mi dovoljeno o zavarovanji več spregovoriti.

Kaj je zavarovanje življenja? kakošen namen ima? kèdo naj se zavaruje? Ali je sploh zavarovanje koriščno, priporočljivo, kako naj se zava-

*) Nam se pa zdi, da imamo sedaj taci loterij uže preveč — in da z loterijo ne učimo kmeta „šparati“, — naj si bode tudi osnovana v dober namen! Vredn.

ruje, za kako svoto naj se zavaruje in pri katerem društvu ali zavodu?

Zavarovanje življenja obstoji v pogodbi, ki jo skleneta dva človeka, zavarovanec in agent, pooblaščenec zavarovalnega zavoda, katerega zastopa. Pogodba obstoji iz več delov. Zavod se zaveže po dogovorjenem času ali pa po dovršenem dogodku zavarovancu gotovo določeno svoto izplačati. Da pa zavarovanec to svoto dobi, zato pa mora vsako leto, vsak četrletja ali vsak mesec zavodu določeno svoto plačati. Ta svota imenuje se premija. Da natančneje označim to, navedem naslednji primer. Nekdo si zavaruje življenje za 1000 gold. To se pravi: Kedar bode umrl, zadobé njegovi otroci ali komur zapušča on to svoto, 1000 gold. Zato vsako leto plačuje primerno visoke premije. Mlajši ko je, manj plača. Če je plačal eno ali dve leti svoje premije, ter je komaj 20 do 30 gold. zavodu dal, pa umrje, zadobé njegovi dediči vso svoto izplačano. Pri tem zavarovancu ima zavod zgubo. Drugi se ravno tako visoko zavaruje za slučaj smrti, živi pa potem še 30, 40, celo 50 let. Ta pa je v teku tega časa precej več vplačal zavodu, kakor ta izplača njegovim dedičem. Drug način zavarovanja življenja pa je v tem, da zavarovanec želi po preteku določenega časa, recimo čez 15, 20, ali 25 let sam 1000 gold. izplačanih zadobiti, če doživi ta čas. Doživi, dobi; če ne doživi, zapadejo vplačane premije na korist zavoda. Iz tega tedaj sledi, da je to nekakošna igra ali pa še bolje rečeno stava. Ne zavarovanec, ne zavarovalni zavod, nobeden za gotovo ne vé, kdo bode imel iz te kupčije ali pogodbe dobiček. Toliko pa ima zavod uže preračunjeno, če pri jednemu zgubi, pri drugemu dobi, tako, da poprečno nima zgube, ampak dobiček.

(Konec prihodnjič.)

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Nadvojvoda **Albreht** je o svojem potovanju v Bosni poročal presvitlemu cesarju o razmerah in o duhu vojne, ki je tam nameščena, o njenem izobraženju in o vspehih, ktere je tam dosegla v vojaškem oziru in na polju omike. Presvitlemu cesarju bilo je to poročilo nad vse všeč, in se je nadvojvodi v lastnoročnem pismu 7. maja prav lepo zahvalil.

V **Budapestu** so o priliki pouličnih izgrediv anarhisti vodo na svoj mlin napeljali. Delavcev, ki imajo po nabrežji svoj posel, poprijela se je nenavadna razburjenost, odkar se mej njimi potika neka vrsta sumljivih tujih ljudi, anarhistov ali socialistov, ki so v poslednjem času iz vseh vetrov tje prišli. „Pustite težko delo, pri katerem si komaj

za „jeruš“ zaslužite in pridružite se zvečer razsajanju, vsaj povoda imate zadosti za to. Le pogledjte se, kakošni da ste. Ali imate kje pod milim nebom še večje trpine, kakor ste sami? kako se pa drugim dobro godi! Sedaj le je čas, da pokažete, kedo da ste in kaj da znate! Sedaj le si znate pridobiti nekaj drobiža brez posebnega truda, kajti v prvi vrsti udarili bomo najprej po židih in bogataših, ki izdelke vaših krvavih žuljev v svojih razložiščih svetu razkazujejo in v obilnosti živé, vam pa pajek po črevih prede“. Take so bile besede zapeljivca; ni čuda, da so vplivale na ubogega delavca, kakor olje na ogenj. Zvečer 10. t. m. je bila rabuka že silna, če tudi so se ji dijaki odtegnili. Strah mej prebivalci je velik zarad nevarnosti življenja, kakor tudi imetja, kajti prepričani so, da anarhisti ne spoštujejo niti enega, niti drugega.

9. t. m. ob 10. uri bile so hkrati vse ulice in glavni trgi polni razsajalcev in predrznih rogoviležev, kateri se za dvakratno resno opominovanje vojaškega stotnika zmenili niso. V tretjič zavpije: „Komur je življenje ljubo, naj se umakne“. Nihče ne gre. Vojaški trobentači so jeli trobiti za naskok, in hkrati prideró tri čete pešcev s trlečimi bajoneti, pred vsako četo častnik z golo sabljo. Sedaj je bila pa resnica, kar je druhal tudi sprevidela in se je takoj kar na tri strani razpršila, vojaki pa za njo. 500 korakov so jih podili. Na to je stotnik preganjanje vstavil in v Budapeštu je bil tisto noč mir.

Kaj je novega po širokem svetu?

V **Monakovem** so kralja, o katerem smo že povedali, da je bil zapravljev, in ni več mogel svojih dolgov plačevati, odstavili, in poklicali za oskrbnika princa Luitpolda; — ob enem se bo sklical deželni zbor. Iz mnogih dejanj njegovih se je pokazalo, da je na duhu bolan.

Na **Francoskem** jim principi in njihovi izgoni preglavico delajo; vlada je o izgonu princev neko postavo sprejela, s katero bo s pomočjo vsakokratnih odlokov neljube jim domačine po svoji volji izgnala.

Piše se nam:

Iz Krškega. (Razne novice in želje). Ne bode dolgo, ko zapusti naše mestece sedanji Krški sodnik g. J. Vencajz, ki gre na svoje višje mesto, kot deželne sodnije svetovalec v Ljubljano. Ta gospod ima za naš kraj in okraj velike zasluge. Sodnijski urad v Krškem je s svojo pridnostjo in ročnostjo uredil skozi in skozi, pod njegovim vodstvom se je sodnijsko poslopje prej starikasto in nečedno, popravilo tako, da je kinč mestu in da dobro služi svojemu namenu. Vpeljal je v veliki meri slovensko uradovanje v svojem uradu, kar moramo slovenski

Dolenjci visoko ceniti. Zunaj svoje službe je pa v „bralnem društvu“ priredil tukajšnjemu občinstvu toliko lepih veselíc, toliko petja in godbe, da ga ne moremo dovolj pohvaliti. Pokazal je s svojimi pevci, koliko lepih pesmi imamo Slovenci že. Zavoljo tega je občinski odbor v Krškem prav storil, da je g. J. Vencajza pred njegovim odhodom s tem odlikoval, da ga je za svojega častnega meščana imenoval. — Dne 6. junija so nam Krški pevci zopet napravili na g. Gregoričevem vrtu prelepo zabavo, zapeli so veliko novih in starih pesmi tako lepo, da so bili poslušalci kaj zadovoljni. Čistega dohodka je dala veselica okoli 40 gold., ki se bodo porabili za revne učence ljudske šole. — Kakor je bil ranjki g. M. Hočevár velik dobrotnik tukajšnjemu mestu, tako je tudi njegova soproga, gospa udova kaj naklonjena našemu kraju. Te dni je podarila krški požarni straži in meščanski uniformirani gardi po 500 gold. Lehko si mislite, kako vesela in hvaležna bosta za ta velik dar oba zavoda, posebno pa požarna straža, ki bode s tem denarjem lahko poplačala že nakupljeno orodje in stroje. — Gospod Hočevár je za naše mesto veliko storil; zdaj naj pa tudi mestni očetje in zastopniki še kaj storé za olepšanje in potrebe našega kraja. Najpotrebnejši so pač vodnjaki; najmanj 2 vodnjakov še treba pri nas — kajti imamo le enega javnega. Če se nam ta potere, kar se večkrat zgodi, pa morajo ljudje skoro do Save hoditi, ako bi zasebnih vodnjakov ljudje rabiti ne pustili. Koliko časa imate že, mestni očetje, kamenje nakupljeno za vodnjake?! Prej bode kamenje sprhnilo menda, kakor se boste zidanja vodnjakov lotili. — Pri občinskih volitvah so bili pri nas največ prejšnji odborniki izvoljeni, večinoma vrli možje, kmetje, meščani, uradniki. Pri volitvi novega župana, ki bode v kratkem, naj se na to gleda, da bode izvoljen veljaven slovenski mož, ki bode z veseljem deloval na korist občine.

Iz Adlešič 4. junija. — Naj vam, drage „Dol. Nov.“ tudi od tu, od kranjsko-hrvatske meje sporočim nekaj raznoterosti, ktere bi znale zanimati vaše naročnike. Gotovo bo zanimalo Dolenjske vinorejce zvedeti, da je začela pri nas trta že 31. maja cvesti. To je gotovo redkost in se malokrat zgodi, da bi grozdje tako rano cvelo. Toda v stari krstni knjigi iz l. 1830. pa beremo, da je v tem letu cvelo že 25. maja, torej 6 dni poprej, nego letos. Kakor kaže do sedaj trtje, nadejati se je letos zopet dobre kapljice, če ne pride vmes kaka nesreča. Trte so zelo polne, grozdje prav lepo kaže. Le škoda, da je tudi pri nas mraz 8. maja obilo škode učinil. Kar je niskoležečih vinogradov, je skoraj vse popalil. Pa vendar so trte zopet pognale in na nekterih se opazi vse eno sad. Kakor pa je

lepo videti naše vinograde, kateri niso pozebli, tako žalostno je pogledati po polju in travnikih. Zarad prevelike suše je strn zelo slaba, nizka, krme pa skoraj ne bo nič, in marsikateri gošpodar ni zastoj v skrbeh, kaj bo za naprej polagal živini, kajti pri nas je letos silna suša. — Že od velikega tedna ni bilo dežja, da bi bil dobro namočil. Samo enkrat je bil od vel. tedna, a ni dosti namočil. Zato je pa tudi zemlja na večih krajih zelo razpokana. Vode v nekterih krajih tudi zelo primanjkuje. Tudi vročina je letos za ta čas nenavadno huda in ni čuda, da goveja živina po nekodi boleha. Poginilo je je že nekaj za sajevcem. Temu je kriva menda prehuda vročina, pomanjkanje dobre pitne vode in pa nesnaga po hlevih. — Sadja bo letos pri nas malo; le črešnje so polne, tudi sliv bi bilo precej, a večinoma so se zrožičile in zdaj odpadajo. — Naj vam še omenim nesrečo, ki se je zgodila tu v praznik Vnebohoda. Na ta dan utonila je šolarica Bara Krstolič iz Burge, stara stoprv 11 let. Gnala je zjutraj ob 7. uri živino na vodo h Kolpi in se šla kopat. Preplavala je na hrvatsko stran; a ko se je z une strani vračala nazaj, prijel jo je v sredi Kolpe krč in zginila je pod vodo. Dasiravno so jo prav kmalo izvlekli iz vode, je bilo vendar že prekasno. Kmalu potem pa, dobro uro kasneje, topil se je pa na hrvatski strani nek deček, a k sreči ga je opazil še o pravem času mlinar ter ga izvlekel iz vode. Tudi na Vinici utonil je v sredo deček v Kolpi. — Stariši pazite na svoje otroke, ne puščajte jih samih k vodi brez varuha!

Iz Kamniškega okraja. — Vsem bralcem „Dol. Nov.“, posebno pa dolenjskim kmetom in drugim, kateri se trudijo njihov poduk v svoj prid obrniti, toplo priporočam, naj marljivo prebirajo podučljive članke za prosto ljudstvo. Sleherni naročnik in tudi nenaročnik vendar bralec „Dol. Nov.“ je našel gotovo vže tu in tam kaj važnega in podučljivega, da se mu je dopadlo, (seveda ne vsakem enako) da bi bilo dobro tako in tako ravnati.

Opozorjam tedaj na sledeče članke in nagovore, katere so letos „Dol. Nov.“ donašale in hočem iz vsega tega le nekaj posnetek zraven določiti. Navedem pa članke namreč kar zadene berilo „živinoreja“ št. 23 in 24 „Dol. Nov.“ lanskega leta, št. 1 t. l. in ktemu sledi dokaj dober poduk z napisom „Kratko popotvanje“ v št. 6 posebno pa v št. 7 t. l. Naj se vsaki koléka marljivi dolenjski kmet tega poduka poprime in zatrdim mu, da gotovo se ne bo kesal, — resnično je namreč, kar omenjeni pisalec sporočuje.

Le tolko izvzemši dostavim, da bo znabiti eden ali drugi oporekal, češ, da ni kraj zato in da nimate enacega plemena živine itd. Vse je res; gorenjskim kmetom [v nekterih

krajih dosti pomagajo dotični planinski spašniki in travniki, ki imajo izvrstno tečno travo. Boljša krma ali klaja pa gotovo pospešuje izrejo živine; vender bi se dalo tudi na Dolenjskem v marsičem pomagati: namreč travnike izboljšati in gnojiti, kar se doli malokje nahaja. Tukej v tem kraju kakor tudi više gori na Gorenjskem, imajo dokaj lepo navado, da so opustili splošno pašo živine po gozdih in senožetih. Pasejo samo še po planinah in zato priredjenih spašnikih. Ako le še kak kmet pase, je primoran, pasti živino le po svojem na vrvi navezano; svinje imajo pa povsod zaprte v hlevih, večina pripira tudi kure. Vse drugače se pa nahaja po nekterih dolenjskih krajih, kolikokrat delajo kmetje eden drugemu z domačimi živalmi še po polji škodo, kar je slednjič vsem v kvar — in iz tega pride prepir, jeza, sosedno sovraštvo in slednjič še tožbe. — V tem kraju je vsako leto pri nekterih občinah od župana preklicano, da se pod kaznijo živina ne sme pasti po tujem posebno pa koze ne. Že lansko leto je okrajno glavarstvo ojstro prepovedalo, da koz in ovac nikoli, še vsak po svojem gozdu ne sme pasti.

Dalje so vse hvale vredni popisi o žganje-pitju v št. 2 in 3 „Dol. Nov.“ t. l. Dopisa iz Vrhovega pri Radečah in iz Podstene pri Ribnici govorita o pripomočkih zoper pitje šnopsa, kako bi se dala na kakov način ta smrdljiva, škodljiva in ponarejena žgana pijača (izvzemši dobro žganega domačega iz droži, sadja, borovnic in bezgovih jagod) odpraviti. Tu opomnim, da je namerjavala že deželna vlada pred par leti v tej reči kej hasnivega vkreniti. Posvetovala se je in mislila zoper pijance na Kranjskem vpeljati tako postavo, kakor je v Galiciji (Polsko), ali odbila se je slednjič, baje iz tega uzroka odbila, ker bi bilo to za Kranjsko velika sramota. Potem so hoteli špirit podražiti in da bi ga ne smel vsakdo prodajati ampak le veliki kupčevalci. Pa to so zopet veliki tovarnarji ali fabrikantje z vso močjo odvrnili in zabranili — češ, da bi ga ne zamogli potem toliko spečati. Slednjič pa so vender vsaj veči davk nanj naložili (če bo kej hasnilo!) — Vsled tega je vsaj tukej že veliko taci, ki so ga poprej prodajali, a zdej to kupčijo opustili.

Nadalje dopisi iz Šmihel-Stopiške občine izvrstno sporočuje, kako se pokončujejo gojzdovi s tem, ker se dopušča, da se les izseka do gladkega. Žali Bog, da se kaj tacega ne godi samo tamo doli, ampak sploh rečeno po celem Kranjskem — akoravno postava zoper to ostro govori, ker se ne gleda na to, da bi se postava tudi spolnovala. Vse je premehko, zato ostane vse pri starem.

Iz Št. Ruperta 9. junija. — Dné 8. t. m. se je neki fant pri 30. letih ustrelil. — Žalostni

časi bodo prišli tudi za našo faro, če bode šlo vedno tako kakor gre zdaj. Velika revščina je že marsikje v naši okolici, ali bojim se, da bode še hujše. Davki rastejo ker so priklade vedno večje. Zraven tega morejo kmetje pa še veliko obresti plačevati, ker so tako zadolženi nekteri da komaj dišejo. Kar imamo na prodaj, moramo navadno prav po slepi ceni oddati, le da kak krajcar dobimo za najsilnejše dolžnosti. Stare dobre kmetije propadajo, ljudstvo se pa množi kakor gobe po dežji. Hiš ali prav za prav bajt so že pri nas okoli Št. Ruperta prav veliko postavili, okrog katerih skačejo cele kopice otrok.

Žganje se pri nas močno pije, odkar so oštirji začeli šnops sami delati. Odrašeni skoro za drugo pijačo ne marajo — celó ženske ga pridno vlečejo. Zdaj St. Ruprčanom več ne zadostuje 8 krčem, morajo imeti zraven 7 „šnops-točilnic“, pa bi jih bilo še kmalo premalo. Če bo še kaj dolgo tako šlo, ljudem ne bode drugega ostalo, kakor vzeti žakelj na ramo pa palco v roke ter iti s trebuhom za kruhom. Kdo je torej mnogokrat kriv revščine? — Pustite vendar vragovi „šnops!“

Domače vesti.

(Dolenj. pevsko društvo) napravilo je binkoštni pondeljek izlet v Trebnje, ki se je poleg vsega neugodnega vremena in požara v Trebnjskem gradu, katerega je prouzročila strela, prav dobro vršil. Peli so se moški in mešani zbori ter četvorospevi, vrstile so se napitnice in zvečer začel se je v dvorani ples, ki je trajal do polnoči. Uhod v Trebnje in vrt gostilne g. Rozmana bila sta lepo okrašena. Udeležila se je izleta tudi gospoda iz bližnjih krajev.

(Družba ss. Cirila in Metoda) jako pridno deluje po Slovenskem. Upamo, da se bode tudi na Dolenjskem pričeto delovanje ne le nadaljevalo, ampak da se bode gorečnost še poživila. Zlasti pa smo prepričani, da se bode to zgodilo pri novomeškeji podružnici, za katero je napravil tiskar Krajec kaj lične in primerne sprejemnice — obstoječe iz dveh listov v malej obliki. Na prvi strani sta slovanska aposteljna ss. Ciril in Metod, na 2—4 pa je izražen namen te družbe in pa pravila novomeške podružnice. Prepričani smo, da se podobe slovanskih aposteljnov nikdar dovolj ne razširjajo med naše ljudstvo; zato smo prepričani, da bode on s tem mnogim ljudem jako vstregel, in da bi bilo gotovo koristno za dobro stvar, ako bi si omislile pri omenjenem tiskarju taci sprejemnice tudi druge podružnice po Slovenskem naročiti. — Kakor se pa mi trudimo po društvu ss. Cirila in Metoda, da pridobimo v šoli zlasti ob mejah Slovenstva pravice slovenskemu jeziku in veri katoliškeji, tako si prizadevajo katoliški

Nemci na Nižjem Avstrijskem, da pridobé šoli zopet popolnoma katoliško — versko lice, ktere ga so jej vzeli liberalni Nemci. Vstanovili so zato „katoliško šolsko društvo“. To društvo je gotovo vredno vsega priporočila — ali mi ubogi Slovenci imamo doma dovolj posla! — podpirajmo društvo ss. Cirila in Metoda — in skrbeli bomo za slovenstvo pa tudi za — katoličanstvo!

(Umrli) je v Semiču gosp. nadučitelj Ivan Schiller po kratki bolezni dne 10. t. m. ob pol 9. uri zvečer. Pokojnik je zapustil udovo in petero nepreskrbljenih otrok. V sredo je še celi dan učil, v četrtek zvečer bil je mrtev. Bil je vzgleden učitelj in dobri oče. Naj v miru počiva.

(V Ljubljani) pa je umrl občeznani mnogozasluženi gospod Božidar Raič, župnik v Halozah na Štajerskem, in državni ter deželni poslanec. Velika zguba za naš narod, ker rajni gospod se je vse življenje za njega korist trudil. Pogreb je bil lep, kakor malokteri, in na tisoče pogrebcev. Bog mu daj večni mir!

(Umrli) je dne 13. maja v Retzu na Dolenjem Avstrijskem Toma Verderber, posestnik in večkratni milijonar, 93 let star. Verderber bil je rodom Kranjec in je l. 1709, ko so pri nas bili Francozje, šel na Avstrijsko ósle (brusilne kamne) prodajat. Bil je samec in volil je svojim sorodnikom, katerih je nad 70, znatne vsote. Rojen je bil menda v Koprivniku na Kočevskem, kjer ima baje največ sorodnikov, ki so po 25.000 gld. po njem podedovali.

(Zalepki.) Od 1. junija dalje prodaja vsaka pošta papir za pisma, na katerem je že marka vtisnjena, znotranji robovi pa so namažani z lepilom. Popišes notranji dve strani, robove posliniš, stisneš obedve strani skupaj — in pismo je dovršeno — in od njega že plačano.

(Tukajšnji mestni mlin) se bo vsled smrti sedanjega najemnika dal vnovič v najem ali pa tudi prodal.

(V Toplicah) se bode vendar enkrat zidalo novo šolsko poslopje. Te dni se je oddalo zidanje po licitaciji.

(Preč. g. Ivan Jelenc,) prefekt v Terzizijanišči na Dunaji, dobil je povodom svojega umirovljenja zlati zaslužni križec s krono. Ta gospod je dolenjski rojak, doma iz Bršlina pri Novem mestu. Žali Bog, da smo čuli zadnji čas, da je hudo obolel.

(V Trstu) je umrl znameniti narodnjak gosp. Ivan Dolinar. Ta mož je jako veliko storil za domačo reč v Trstu. Zguba je res nepopisljiva. Slovenec se za njim joka — vesel pa se naš soyražnik, nenasitljivi Italijan.

(Kmetijska podružnica v Metliki.) V odbor so bili 21. maja t. l. izvoljeni gg:

Franc Schweiger, župnik na Radovici za predsednika; Anton Aleš, dekan v Semiču za namestnika; Anton Jeršinovec, nadučitelj v Črnomlju, Anton Navratil, zasebnik v Metliki, Franc Štajer, notar v Metliki, Franc Gustin, trgovec v Metliki in Martin Pečarič, posestnik v Draščah — odborniki.

(Iz Dolenjevasi pri Ribnici) se nam poroča 4. t. m.: Žalibog da je tudi pri nas včeraj zelo huda ura bila, bliskalo in treskalo je, da je bila groza. Zatoraj je pa tudi tirjala svojo žrtev ta huda ura. Ko je šla včeraj popoldan 16letna deklica Micika Gorše iz Rakitnice z motiko na rami na polje, je treščilo v njo, precej se je mrtva zgrudila na zemljo. Revica je tudi vsa po hrbtu obžgana. Bog nas varuj take smrti!

(Kitajska ajda) se tudi v naših krajih tako dobro obnese, da si ne morem kaj, da bi je našim kmetovalcem ne bi najtopleje priporočil. Seje naj se redko. Kjer bi se tri mernike navadne posejalo, vseje naj se samo en mernik. Stori v vsaki zemlji dobro, in dá en mernik najmanj dvajset mernikov. Moka te ajde je lepa, krasno bela in jed okusna. Iz lastne skušnje vse to vestno priporočam, in tudi seme prodajam, dokler ga imam kaj v zalogi. Jakob Mehora, posestnik v Novomestu.

(Gosp. državni poslanec Pfeifer) se je v državnem zboru krepko potegnil za to, da se kmetom davek odpiše, kedar jim ta ali ona uima pridelek vzame. V svojem govoru je med drugim navel tudi to-le: „Jeseni 1875. in 1878. leta bile so njive ob Krki v Kostanjevškem in Krškem okraji več tednov pod vodo, tako da so se pšenica, rž, ječmen morali z nova sejati, okrog božiča in do pomladi je narasla in zmrzla voda vnovič vničila setev, tako, da se je polje moralo v tretje obdelovati — toda čez malo dnij je povodenj tudi to setev pokončala. V taki stiski prosili so poškodovanci, da bi jih počakali za davke tako dolgo, da kaj pridelajo 1887. leta, a njih prošnja je bila odbita. (Odlok c. kr. davčnega urada v Krškem, 27. marca 1879, št. 352, 353, 354 in 355). — Za posestnike v Straži in Planini, kateri se morejo zanašati samo na vinski pridelek in kateri so imeli dve slabi letini zaporedoma, prosila je Krška občina po letu 1884, da bi jih počakali za davke do trgatve poudarjajoč, da je prošnja uložila v imenu do, tičnikov, ker sami zavolj revščine ne morejo kupiti koleka za 50 kr. Ta prošnja se je vrnila z opazko, da je vsakemu davkoplačevalcu samemu dopuščeno prositi, da se mu dovoli primeren obrok za plačilo zapalnih davkov. (Odlok c. kr. okrajnega glavarstva v Krškem, 5. julija 1884, št. 8265).

(Porotne sodbe v Novem mestu) se bodo začele 30. junija. Za porotnike so izžrebani naslednji gospodje: Doktor Emil Burger, c. kr. notar iz Kočevja; Jakob Stariha, posestnik iz Metlike; Martin Vukšinič, posestnik iz Božakovega; Franc Florjančič, gostilničar iz Žužemberka; Ferdinand Schener, posestnik iz Leskovca; Anton Novak, posestnik in župan iz Gradaca; Anton Dremelj, posestnik iz Leskovca; Matija Urch, posestnik iz Groblj; Janez Klinc, posestnik iz Dvora; Josip Petrič, posestnik iz Dragomelj; Janez Ferkolj, posestnik iz Kronovega; Janezregar, posestnik in mesar iz Ribnice; Anton Kraševac, posestnik iz Št. Vida; Janez Marn, posestnik iz Jezera; Štefan Pirnat, trgovec iz Višnjegore; Janez Rom, posestnik in župan iz Planin; Franc Kerhin, posestnik iz Dobe; Miha Krakar iz Jernejevasi; Matija Sila, posestnik iz Pristave; Ignac Barle, posestnik iz Roj; Jože Gorc, posestnik iz Luže; Jakob Gruden, posestnik iz Kronovega; Primož Pakiž, posestnik iz Zamosteca; Miha Kolenc, posestnik iz Ševnice; Jože Perc, posestnik iz Slovenske vasi; Janez Horvat, posestnik iz Žužemberka; Janez Jerman, posestnik in župan iz Sodinjevasi; Janez Ambrožič, posestnik iz Žerjovin; Avgust Kulavie, zdravnik iz Toplic; Matija Deržaj, posestnik iz Jernejevasi; Janez Peršina, posestnik iz Toplic; Janez Skočir, posestnik iz Prapreč; Andrej Peršina, posestnik iz Toplic; Janez Kerin, posestnik iz Sv. Križa; August Kunc, trgovec iz Črnomlja; Alois Weibl, posestnik iz Metlike. Za namestnike gg: Josip Ogoreutz, trgovec in posestnik iz Novomesta; Adolf Gustin, trgovec in posestnik iz Novomesta; Ignac Fajdiga, c. kr. profesor iz Novomesta; Friederik Schwarz, posestnik in mesar iz Novomesta; Anton Kokalj, kamnosek iz Beršlina; Adolf Pauser, trgovec in posestnik iz Novomesta; Jože Kobe, posestnik iz Novomesta; Anton Kos, posestnik in gostilničar iz Novomesta; Vincenc Beland, posestnik iz Stranskevasi.

(Posojilnica v Metliki) bode imela te dni zopet občni zbor, ker je nekaj udov iz načelstva izstopilo. Tudi se bode o tem sklepalo, da bi posojila dobivali le združni udje, kakor je to navadno običajno pri posojilnicah.

(Strela) je udarila v skedenj in hlev kmeta Motoza v Belih bregih pri Leskovci na dan Vnebohoda. V trenutku je začelo vse goriti, ogenj se je prijel hiše, in v par minutah je poštemu kmetu vse zgorelo — komaj si je nago življenje rešil sebi in družini. Zavarovano je imel samo hišo za majhen znesek.

(Toča) je pobila 5. junija okoli Št. Jarneja, zlasti okoli Brezovice. — Čujemo, da so nekateri kmetje še sedaj tako bebasti, da dolže

nekega gospoda župnika, češ, da jim je poslal točo. Za božjo voljo, imejte možgane, možjé! Eden je, ki dela točo, dež in lepo vreme. Njega častite in godilo se vam bode dobro. Slišali smo pa, da so ravno njega in njegovo presveto mater nekteri grozno kleli, ko je šla toča. Je-li potem čudno, Dolenjci, ako vas Gospod tepe, ko ga tako žalite?

(Vstrelil se je), kakor se poroča iz Semiča na Belokranjskem pretečeni ponedeljek tamošnji poštar Tomazin. Vzrok tega osodepolnega, nepremišljenega dejanja bode najbrže nepoštenost — izneverjenje na pošti. V zapuščenem pismu namreč se nesrečnež izrazi, da se je tako zadolžil, da mu ni mogoče več živeti, vendar pa pravi, da Semičanom ni nič škodoval. Zapustil je sedem nedoraslih otrok s ženo. —

(Kam z denarjem?) Nekateri šole po Kranjskem so dobile podpore od kranjske hranilnice za zidanje novih poslopij. Take denarje so pa krajni sveti shranjevali zopet v hranilnici ljubljanski dokler ga niso rabili. Zdaj pa ljubljanska hranilnica takega denarja ne sprejme več. Kam torej ž njim? Zidajte hitro novo poslopje — ali pa če to ne gre, založite ga v posojilnicah, kakoršne imamo Dolenjci že v Metliki, Črnomlju in Krškem.

Moja domovina!

Dežela kranjska se mi zdi
Najlepša, take nikdar ni;
Tam imel sem prijatelje,
Al' tukaj še veselja ne.

Kakor b' imel v srcu meč,
K' ne vidim domovine več.
Oj! domovina, pridi mi
Še enkrat pred solzne oči.

Gustav Gallé.

To pesmico zložil je desetletni šolar, ki se je s svojimi stariši iz rojstnega kraja (Novega mesta) v Celje preselil, in od tam pozdrav svoji domovini pošilja. Radi jo ponatisnemo, ker to so res lepe čutila v lepih besedah. — Želimo mu, da lepo napreduje, in tudi v tujih krajih domovini zvest ostane. (Uredništvo.)

V mesecu maju v Novomestu vračujoča se pisma:

Franc Fabjan, Zagorje — Matija Mihelčič, Zagorje — Anton Grile, Per draži — Frz. Kastelic, Budiščina — Bernhard Plaschitz, Laibach — Josef Sevnik, Pangerégerm — Gertrud Ivaneš, Oberrussdorf — Andrej Audolšek, Gospič — Ana Skubic, Ljubljani — Josefina Oppenheim, Bruchsal — Alex. Hauffen, Sarajevo — Johann Pirc, Orióvac, rec. (2).

Listnica uredništva: Gosp. dopisniku iz Velikih Poljan. Vaša inseracija se ne more sprejeti. 1. Ker se niste podpisali, — brez podpisa se ne sprejme noben dopis; in 2. ker mi dajemo g. prvemu

dopisniku popolnoma prav. Kdo vendar ne vé, da se dote res obetajo prevelike? da se pred pustom, zlasti ob ženitvah preveč popije in pojé — potlej pa strada? da je res hud črv za Dolenjce, ako se les prodaja. Tacih reči „Dol. Nov.“ nikdar ne bodo zagovarjale.

Gosp. J. S. v R. in gosp. Z. v Sv. Zaradi pomanjkanja prostora prihodnjič.

Loterijske srečke.

Gradec 12. junija	6	40	12	33	89
Trst 5. junija	73	29	89	6	8

Za ude bratovščine večnega počesčenja svetega Rešnjega Telesa in za tiste, ki prvo sveto obhajilo opravljajo i. t. d. je posebno priporočljiva molitvena knjiga

Kruh nebeški

ali

Navod pobožno moliti in častiti presveto Rešnje Telo

s trojno mašo in drugimi navadnimi molitvami

Spisal Janez Zupančič, župnik

Tretji zopet pomnoženi in zlepljeni natis.

Izdajanje knjige „Kruh nebeški“ ima dvojen namen, in sicer v prvi vrsti razširjanje dobre v resnici priporočene vredne knjige, v povzdigo pobožnosti do najsvetejšega zakramenta; v drugi vrsti je pa čisti dobiček odločen v podporo dobrodušnemu „Vincencijevemu društvu“. Knjiga je popoln molitvenik za vsakega kristjana in se odlikuje posebno z bogato zbirko spodbudnih molitev na čast presvetega Rešnjega Telesa. — Novi natis obsega tudi „Šestinedeljsko pobožnost sv. Alojzija“.

Cena je knjigi vezanej v pol usnji 70 kr.; vse v usnji 90 kr.; vse v usnji z zlato obrezo 1 gl. 20 kr.

Katoliška bukvarna v Ljubljani

[45-1]

Stolni trg števil. 6.

V. H. ROHRMANN,

naslednik JOS. STRZELBE

v Ljubljani

kupuje v vsaki množini po najvišji ceni: češminjevo lubje, norice (Belladonna), jeternik (Leberkraut), sladke koreninice, volovski jezik, šmarnice, kuhinjske kosti, i. t. d.

[25-7]

Na Dolenjskem prevzame blago iz prijaznosti gospa

Marija Rohrmann

v Rudolfovem (Novem mestu),

kjer se tudi razno milo (žajfa) in sveče pri enaki kvaliteti po ravno isti ceni dobé, kakor kje drugod, ako se resnična cena pove.

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Novi urar.

Podpisani p. n. občinstvu najljubšeje naznanja, da je na glavnem trgu v Novem mestu v hiši g. Durinija otvoril delavnico za vsakoverstna dela, spadajoča v stroko

urarstva.

Popravljanje ur izvrševalo se bode vedno točno, vestno in po prav nizki ceni ter z jamstvom.

Tudi se dobivajo pri njem vsakovrstne ure po najnižji ceni.

Na obilno naročbo priporočujoč se posebno visokočastiti duhovščini.

Spoštovanjem

[42-2]

Alojz Rajec.

Svarilo.

Ker se pod mojim imenom šivalni stroji (mašine) toda slabše kot moji, od tukajšnjega agenta prodajajo, svarim tedaj vsakega častitega kupca od tega se prevariti pustiti.

Šivalni stroji.

Najboljši Howe-, Singer in Cirkular šivalni stroji z 5 letnim poročtvom (garancijo) prodaja od 40 gl. naprej.

Da so moji šivalni stroji posebno dobri, znajo tisti častiti kupci pričati, kateri jih že 10 do 18 let rabijo.

Šivalni stroji.

J. OGOREUTZ,

v Novem mestu.

[2-6]

Federn Matrazen

Tudi prodaja od 7 do 8 gld. lesene Federn Matraze od glv. c. k. priv. tovarne iz Dunaja, katere drage „Drat Matratzen“ popolnoma nadomestujejo.

Federn Matrazen

Dva konja

s kočijo in različnimi družimi gospodarskimi vozovi se takoj iz proste roke proda pri gospej

[44-2]

Rohrman-ovej v Novem mestu.

Dobro posušene korenine od pravih noric (volčjih jagod) ali beladone plača gospa

Marija Rohrmann

v Rudolfovem

[50-2]

jedno kilo po 40 kr.

Veče partie primerno dražji.

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.